

Μακεδονικά

Τόμ. 16, Αρ. 1 (1976)

Christos C. Patsavos, The Unification of the Greeks under Makedonian Hegemony, (Η συνένωσις των Ελλήνων υπό την Μακεδονικήν ηγεμονίαν)

Φωκάς Α. Αγγελάτος

doi: [10.12681/makedonika.659](https://doi.org/10.12681/makedonika.659)

Copyright © 2015, Φωκάς Α. Αγγελάτος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αγγελάτος Φ. Α. (1976). Christos C. Patsavos, The Unification of the Greeks under Makedonian Hegemony, (Η συνένωσις των Ελλήνων υπό την Μακεδονικήν ηγεμονίαν). *Μακεδονικά*, 16(1), 409–410.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.659>

Μερικὲς λέξεις γράφονται λάθος, με ἀποτέλεσμα νὰ μὴ φαίνεται καθαρὰ ἡ προέλευσή τους· ἔτσι γράφει δ'μὴν' ἀντὶ δ'μὴν' <διμήνι, ἴμουρου ἀντὶ ἡμουρου> γήμορο, καὶ ἄλλα.

Ὁ συγγρ. σωστὰ ἀποφεύγει τὴν ἐτυμολόγησιν τῶν λέξεων, ἐνῶ σὲ μερικὲς ἀπλῶς δηλώνει ὅτι εἶναι τουρκικὲς. Ὅταν ὁμως ἀναφέρει τὶς πρωτότυπες τουρκικὲς λέξεις, κάνει συνήθως λάθη. Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ γίνουν οἱ παρακάτω διορθώσεις: cürük γρ. cürük, tacat γρ. takat, takim γρ. takim, hos γρ. hoş, bunar γρ. pınar καὶ haysiz γρ. hayırsız.

Κάνει χρῆσιν τῶν διαλυτικῶν σὲ θέσεις, ποὺ δὲν χρειάζονται, π.χ. *μῖδάν'*, οὕτως κ.ά.· ἂν τὰ χρησιμοποιεῖ σὰ φωνητικὰ σύμβολα, ἔπρεπε νὰ καθορίσει τὴν ἀξία τους στὴν εἰσαγωγή.

Τέλος, χρησιμοποιεῖ στὶς φράσεις ποὺ παραθέτει, γιὰ νὰ διασαφήσει τὰ λήμματα, λέξεις ἰδιωματικὲς, ποὺ δὲν τὶς βρίσκει στὴν ἀνάλογη θέση στὸ λεξιλόγιο, π.χ. *bānga*, κ.ά..

Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ προσθῆσουμε ὅτι γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψιν ἰδιωματικοῦ κειμένου καὶ πινάκων με βαπτιστικά, ἐπώνυμα, παρατσούκλια καὶ ἂν ἦταν δυνατό με τοπωνύμια.

Ἀνεξάρτητα πάντως ἀπ' τὶς λίγες τῆς ἀτέλειες, ἡ ἐργασία τοῦ κ. Παπαϊωάννου ἀποτελεῖ σίγουρα μιὰ πολὺτιμη συμβολὴ στὴ νεοελληνικὴ διαλεκτολογία καὶ ἡ συμπλήρωσή της με μιὰ γραμματικὴ, εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιο ἢ ἀπὸ κάποιον ἄλλο με ἀνάλογα προσόντα, θὰ προσφέρει πολλὰ στοὺς μελετητὲς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ ἰδιαίτερα τῶν ἰδιωμάτων της.

Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΖΙΤΖΙΑΝΗΣ

Christos C. Patsavos, The Unification of the Greeks under Makedonian Hegemony, (Ἡ συνένωσις τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν ἡγεμονίαν), 2nd edition, Athens-Greece 1973.

Πρὸ καιροῦ ἐκυκλοφόρησεν εἰς ἀγγλικὴν γλῶσσαν καὶ εἰς δευτέραν ἐκδοσιν ἡ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον μελέτη τοῦ Χρήστου Κ. Πατσαβοῦ. Ἡ πρώτη ἐκδοσις τοῦ ἔτους 1965 ἐξηντλήθη ἐντὸς μηνῶν. Οἱ λόγοι εἶναι δύο:

Πρῶτον, ὁ συγγραφεὺς, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ καθηγητὴς τῆς ἀρχαίας ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μαϊάμι τῆς Φλόριδας, διὰ τῆς ἀρθρογραφίας του ἐπὶ θεμάτων τῆς εἰδικότητός του εἰς ἑλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικὰ περιοπῆς ἔχει γίνει εὐφώμως γνωστὸς εἰς τοὺς διεθνεῖς ἐπιστημονικοὺς κύκλους. Ἐπὶ πλέον, διὰ τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς του εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς υποθέσεως τῆς Κύπρου σταυροφορίαν, ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἑδρας, καθὼς καὶ διὰ διαλέξεων, διὰ τοῦ τύπου καὶ δι' ἀλληλογραφίας με σημαίνοντα πολιτικὰ πρόσωπα, ἐξεδήλωσε φλογερὰ φιλελληνικὰ αἰσθήματα καὶ κατέστη γνωστότατος καὶ δημοφιλέστατος.

Δεύτερον, τὸ θέμα τῆς μελέτης. Πᾶν ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὴν ἑλληνικὴν Μακεδονίαν μὲς εἶναι πάντοτε ἐπικαιρὸν καὶ πάντοτε φλόγον, κυρίως διὰ τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους Βαλκανικοὺς λαοὺς.

Ἔχει λεχθῆ, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀναφέρονται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν διαπληκτιζόμενοι μεταξὺ τῶν κάτω ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς Τροίας. Πράγματι, ἡ διχόνοια ἦτο πάντοτε, ἐξακολουθεῖ δὲ δυστυχῶς νὰ εἶναι καὶ τώρα ὁ φοβερότερος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ φιλοδοξία καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν Ἑλλήνων ἐπροκάλεσεν ἀτέρμονα ἔθνικην τραγωδίαν, ἡ ὁποία ἀμφιβάλλω ἂν ἡμπορῇ νὰ ἀντισταθμισθῇ με τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀθανάτου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀθῆναι, Κόρινθος, Σπάρτη, Θῆβαι, ἄλλαι πολλαὶ ἑλληνικαὶ πόλεις ἀπετέλεσαν κατὰ καιροὺς ἀνεξάρτητα ἀλληλομαχόμενα κρατίδια, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐπεδίωκε νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία ἀπετέλουν τοὺς μόνους

παράγοντας κοινής εθνικής συνειδήσεως, ή όποία έπρόβαλλεν εις περιπτώσεις βαρβαρικών έπιδρομών. Τότε, πρό τοϋ κινδύνου, όχι δέ δυστυχώς και πάντοτε, άνεγνωρίετο άνάγκη συνενώσεως όλων τών Έλλήνων εις ένιαιον κράτος, τό όποιον θά ήδύνατο νά συγκεντρώνη δυνάμεις και όγκον έφοδίων έπαρκείς διά τήν άμυναν κατά τών έξωτερικών έξορθών.

Έσμηιεύθησαν κατά καιρούς πολυάριθμοι άπόπειραι πρός τήν κατεύθυνσιν αυτήν με πρωτοβουλίαν άλλοτε τής μέν και άλλοτε τής δέ ελληνικής πόλεως. Ήσαν όμως σπασμωδικαί, έστερουντο μεγάλης πνοής και απέδωσαν πενιχρά όφέλη. Άξιολογώτερα όλων τών ένωτικών προσπαθειών ύπήρξεν, άναντιρρήτως, ό θεσμός τών άμφικτιονιών, δηλαδή συνεδρίων, εις τά όποια συμμετείχον δι' άντιπροσώπων, άν μη όλαι, τουλάχιστον αι περισσότεραι ελληνικαί πολιτεiai.

Ή τιμή διά τήν έπιτυχή συνένωσιν τών Έλλήνων εις έν κράτος άνήκει εις τόν βασιλέα τής ελληνικής Μακεδονίας Φίλιππον Β'. Τόσον ή έμπνευσις, όσον και ή πραγματοποιήσις τής ιδέας αυτής όφείλονται εις ιδικήν του πρωτοβουλίαν. Έχρειάσθη νά χρησιμοποιήση τήν πειθά, τήν βίαν, τήν δωροδοκίαν, τήν διπλωματίαν, τά όπλα. Έπί τέλους, διά τής νίκης του κατά τήν περίφημον μάχην τής Χαιρωνείας (338 π.Χ.) κατέστη ό άδιαφιλονέικτος ήγεμών όλοκλήρου τής Έλλάδος. Ή ούτως έπιτευχθείσα συνένωσις έξησφάλισε τήν άκεραιότητα και τήν άνεξαρτησίαν τής χώρας από τάς άρπακτικές όρέξεις τών γειτόνων της, έπί δέ τής βασιλείας τοϋ Άλεξάνδρου, υιού και διαδόχου τοϋ Φιλίππου, έμεγαλούργησεν ή Έλλάς όσον ουδέποτε άλλοτε κατά τήν μακράίωνα ιστορίαν της.

Δυστυχώς, έπί τών διαδόχων τοϋ Μεγάλου Άλεξάνδρου ή ένότης τών Έλλήνων διασπάσθη και πάλιν. Άποκατασταθείσα μερικώς βραδύτερον υπό Δημητρίου τοϋ Πολιορκητοϋ, δέν κατωρθώθη νά διατηρηθί έπί πολύ.

Τό θέμα τοϋτο έχει έρευννηθί πολλάκις κατά τό παρελθόν από Έλληνας και ξένους μελετητάς. Έν τούτοις, τό παρόν έργον προσδίδει εις αυτό μεγάλην πρωτοτυπίαν. Ή μέχρι τοϋδε έρευνα έχει στηριχθί, σχεδόν άποκλειστικώς, εις τάς μαρτυρίας τών άρχαίων ιστορικών, οί όποιοι όμως διερμηνεύουν τά γεγονότα, έκαστος κατά τάς συμπαθείας και προτιμήσεις του. Ή παρούσα έργασία δέν ήρκέσθη εις τοϋτο. Συγκεντρώνει εις τό πρώτον της κεφάλαιον όλες τάς διασωζόμενας έπιγραφικάς μαρτυρίας περί τών συμμαχιών τοϋ Φιλίππου και τοϋ Δημητρίου μετά τών λοιπών Έλλήνων και χρησιμοποιεί ταύτας ως βασικάς πηγάς διά τήν άνάπτυξιν τοϋ ζωτικού τούτου θέματος εις τά έπακολουθούντα έτερα πέντε κεφάλαια. Με άκρίβειαν και σαφήνειαν διερευνά, κατά σειράν τάς πρό τής συμμαχίας σχέσεις τοϋ Φιλίππου πρός τόν λοιπόν ελληνικόν κόσμον, τάς ένεργείας του πρός σύναψιν συνθήκης μεθ' όλων τών Έλλήνων, τήν σημασίαν τής συναφθείσης συνθήκης και τάς διατάξεις αυτής, διά τών όποιων έρρυθμιζοντο αι σχέσεις τών συμάχων μεταξύ των και πρός αυτόν τόν ίδιον. Έπακολουθεi άνασκόπησις τής συμμαχίας τοϋ Δημητρίου Πολιορκητοϋ και παραβολή τοϋ περιοχόμενου τών συνθηκών Φιλίππου και Δημητρίου. Κατακλείεται δέ ή μελέτη αυτή διά τής παραθέσεως τών συμπερασμάτων τής όλης έρεύνης.

Πρόκειται περί άκραιφνώς επιστημονικής έργασίας με αξιώσεις. Ό χαρακτήρ της είναι όλιγώτερον πληροφοριακός και περισσότερο κριτικός. Άναλύει με έπιμέλειαν και πειθό τά έλατήρια, τά μέσα και τούς σκοπούς τών δύο συμμαχιών, αξιολογεί με άντικειμενικότητα τά έπιτεύγματα αυτών και προσφέρει εις τόν αναγνώστην τό όρθόν μέτρον τής έκτιμήσεως ένός τών σπουδαιότερων σταθμών τής Έλληνικής ιστορίας.

Θά ήτο ίσως δυνατόν νά σημειωθί έδώ ή παράλειψις τοϋ συγγραφέως νά προβάλη εύκρινέστερον τόν Έλληνισμόν τής Μακεδονίας και τοϋ Φιλίππου, τόν όποιον, όπωσδήποτε, δέν φαίνεται νά άμφισβητή. Τοϋτο όμως δέν μειώνει τήν άξίαν τής μελέτης του, ή όποία ως σύλληψις και διαπραγμάτευσις είναι ένδιαφέρουσα και έπαινετή.